

Regisseur Xavier Giannoli: 'Ik ben bang dat ik christen ben'

VERBEELDING VAN ONZEKER GELOOF

In de filmrubriek deze maand aandacht voor de nieuwe Franse speelfilm *L'Apparition* die regisseur Xavier Giannoli maakte op basis van zijn eigen onzekere geloof. Een meisje beweert een Mariaverschijning te hebben meegemaakt. Een oorlogsjournalist onderzoekt hoe geloofwaardig zij is.

“Ik ben bang dat ik christen ben.” Dat zei de Franse filmregisseur Xavier Giannoli (46) een paar jaar geleden. Wat een mooie woordkeuze. Hij zei niet: ik *ben* christen. Dan zou hij suggereren dat die staat van zijn een eigen keuze is, een wilsbesluit misschien wel na gerijpte overwegingen. Nee. Het zijn van christen *gebeurt* aan hem. Iets van dat geloof en die traditie resoneert in hem, tegen beter weten in. Misschien zou zijn leven wel eenvoudiger zijn geweest als hij zijn katholieke opvoeding achter zich had gelaten, zijn tijd als koorknaap zou kunnen beschouwen als een tragikomische episode uit zijn roomse jeugd.

Mariaverschijning

Sinds vorige week draait *L'Apparition* in de Nederlandse bioscopen, de nieuwste speelfilm van Xavier Giannoli, met een door hemzelf geschreven scenario. De film verbeeldt zijn eigen ambivalente houding ten opzichte van het geloofsgevoel dat hem is overkomen. Voor de Franse acteur Vincent Lindon bedacht hij de rol van oorlogsverslaggever Jacques Mayano, een journalist van de bestaande regionale krant *Ouest-France*. Lamgeslagen keert hij terug uit Syrië, waar de fotograaf met wie hij werkte bij een explosie is omgekomen. Thuis in Frankrijk plakt hij de ramen van zijn woning af met karton en wordt hij geplaagd door een dwingende piep in zijn oren. Dan wordt hij opgebeld door een medewerker van het bisdom Valence, met de vraag af te reizen naar het Vaticaan, waar een kardinaal hem in vertrouwen een verzoek wil doen. De vraag daar is of hij lid wil worden van een team dat een ‘canoniek onderzoek’ doet naar een

achtienjarig meisje dat beweert ergens in Zuid-Frankrijk meerdere keren een Mariaverschijning te hebben meegemaakt. De plek waar dit wonder plaatsvond is als vanzelf al een bestemming van pelgrimagedworden. En een lokale pastoor draagt in een gymzaal intussen missen op waarin dit meisje, Anna, een grote rol speelt. Dit alles wordt met argwaan bekeken door de kerkelijke autoriteiten, die vrezen dat het geloof bezoedeld wordt door volkshysterie en psychose.

De vader van regisseur Giannoli werkte zelf als journalist. Misschien inspireerde hem dat. In de speelfilm is de journalist het zinnebeeld van iemand die zoekt. Een journalist is een leek, een buitenstaander met een frisse blik. Jacques Mayano is niet zo cynisch als sommige andere leden van de commissie, die al meerdere canonieke onderzoeken hebben uitgevoerd naar veronderstelde Mariaverschijningen en hun neus ophalen voor het religieuze gedweep dat ze steeds weer aantreffen. Tegelijk is Mayano zo aards en nuchter als een journalist maar kan zijn. Hij heeft als kind zijn eerste communie gedaan, maar het ligt niet in zijn aard om zichzelf af te vragen of hij gelóóft. Dat ligt buiten zijn voorstellingsvermogen.

Ida Peerdeman

Een van de laatste foto's die zijn collega in Syrië maakte, was van een kind dat de twee gehavende helften van een icoon omhoog houdt. In Maria's hoofd zit een kogelgat. Het kindje Jezus is nauwelijks zichtbaar, zwartgeblakerd. Of de plotwending geloofwaardig is of niet, maar door zijn werk in de onderzoekscommissie krijgt hij onverwacht precies deze icoon in zijn handen.

Misschien kun je zeggen: Mayano leert gaandeweg voorbij dat kogelgat te kijken, en een blik te werpen op de mogelijke betekenis van de afbeelding zelf. Regisseur Xavier Giannoli legt er weinig over uit, maar het gaat hier om de ‘icoon van Kazan’, een beroemdheid in de Russisch-orthodoxe kerk. De legende is dat de Moeder Gods eind zestiende eeuw verscheen aan een jong en eenvoudig Russisch meisje en haar aanwijzingen gaf waar de icoon zich bevond. Een kerkelijk leider geloofde haar niet, maar het meisje vond het kunstwerk toch.

Aan het begin van *L'Apparition* is een kerkelijk document te zien waarop een opsomming staat van alle door rooms-katholieke autoriteiten erkende Mariaverschijningen. Eén daarvan is de erkenning in 2002 – niet door het Vaticaan maar wel door de Haarlemse bisschop Jozef Punt – van wat de Nederlandse vrouw Ida Peerdeman zei te hebben meegemaakt in Amsterdam, al voor de oorlog, toen ze nog maar twaalf was, maar ook vele malen in de jaren daarna: verschijningen van Maria, het zien van een licht, het krijgen van een vredesboodschap. Ook Peerdeman ontmoette scepsis van de kerk, ook zij voelde zich ongemakkelijk in haar uitverkorenheid, maar stond tegelijkertijd aan het begin van een pelgrimagedcultus rond de plekken waar zij Maria had gezien.

Is iemand als Ida Peerdeman een idioot, of spreekt ze de waarheid? Het wordt lastiger iemand als een hysterica opzij te schuiven als diegene zich ook zélf verwondert over wat ze zegt te hebben gezien, en dat misschien veel liever niet had gezien, aangezien de verschijningen haar leven op de kop hebben gezet. Juist een dergelijke

Oorlogsjournalist Jacques Mayano onderzoekt de echtheid van een Mariaverschijning.

Jona-figuur, iemand die liever wegvlucht dan gehoor te geven aan de stem die hij heeft horen klinken, draagt een bepaalde geloofwaardigheid in zich.

Meer aan de hand

Ook het achttienjarige meisje Anna in *L'Apparition* is niet ongeloofwaardig. Ze praat op nuchtere en geserreerde toon, en ze dweept allerminst. Ze zegt dat ze de verschijning het eerste jaar geheim gehouden heeft, en dat de pastoor die haar beschermt, haar aanvankelijk verketterde vanwege godslastering. Bovendien kiest ze nu voor een onaanzienlijk leven in een klooster. Om van haar ervaringen te kunnen getuigen en de haar opgelegde boodschap van vrede en liefde over te dragen heeft ze haar leven in het slot gegoooid. Ze legt zich neer bij haar lot. Uiteindelijk is er toch meer aan de hand. Jacques Mayano gaat aan het werk als de journalist die hij is. Geen moment is het een optie dat Anna daadwerkelijk een verschijning van Maria heeft meegemaakt. Maar

zij fascineert hem wel. Hij speurt in haar verleden, bezoekt een pleeggezin waarin Anna jarenlang woonde, probeert in kaart te brengen hoe haar vriendengroep eruit zag in de tijd dat ze in een opvangtehuis zat. Zo blijkt een vriendin uit die tijd plotseling verdwenen.

Het is veelbetekenend wat het Amerikaanse filmblad *The Hollywood Reporter* schreef over *L'Apparition*: de film intrigeert in de eerste helft, maar "fails to deliver in the final stretch". Kortom, filmregisseur Xavier Giannoli 'levert niet' wat hij aan het begin van zijn speelfilm lijkt te beloven. Maar wie heeft het recht om voor te schrijven hoe het verhaal in *L'Apparition* moet eindigen? Wanneer had Giannoli wel geleverd: als hij alle opgeworpen vragen had beantwoord?

Niet eenduidig

Een filmproject dat zo ambivalent en agnostisch begonnen is, kan alleen met hetzelfde gebrek aan eenduidigheid eindigen. Als Jacques Mayano aan het eind zijn rapport inlevert bij de kardinaal heeft

hij iets geleerd. Maar wat hij heeft geleerd blijft schimmig, hoe zalvend de violen ook mogen opklinken in dit deel van de film, alsof de muziek moet vertellen dat Mayano gelouterd is. Gelouterd na het verlies van zijn dierbare collega. Maar wat voor loutering is dat dan?

Het enige wat duidelijk is, is dat iets in hem is begonnen te resoneren. Het lukte hem toch niet het getuigenisverhaal van Anna als idioot en irrelevant opzij te schuiven. Gaandeweg is er iets in zijn ziel gaan rammelen. Er heeft zich een nieuw register geopenbaard in zijn leven. Misschien is dat het: er heeft zich een ambivalentie in zijn leven genesteld. En die ambivalentie geeft een onverwachte gelaagdheid aan zijn bestaan. "Geloof u mij?", vraagt iemand aan hem, nadat diegene hem een moeilijk te geloven verhaal heeft verteld. "Dat weet ik niet", antwoordt hij. Dat is wat Giannoli uiteindelijk 'levert': ik weet het niet. ●

L'Apparition draait sinds 26 juli in de bioscopen.